Leila Kurki

2.3.2020

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Kirjallinen asiantuntijalausunto ke 4.3.2020 klo 9.30

Valtioneuvoston selvitys: EU komission tiedonanto vihreän kehityksen ohjelmasta (Green Deal) 11.12.2019, E 61/2019 vp

Lausunnon pääkohdat

- Sosiaalisen kestävyyden on oltava vihreän kehityksen ohjelmassa läpileikkaava, ei vain osa sosiaalisen Euroopan kehitystä.
- Ohjelman toimien on tuettava työntekijöiden siirtymää uudenlaiseen tuotantoon ja palveluihin kattavan muutosturvan keinoin.
- Vuoden 2030 ilmastotavoitteen uudelleentarkastelun pohjaksi tulevaan selvitykseen sisällytetään myös vaikutukset osaamistarpeille ja työpaikkamuutoksiin.
- Tutkimus- ja innovaatiotukien kohdentaminen Suomessa ja EU:n tasolla on tarkoituksenmukaista kohdentaa hiilineutraalia yhteiskuntakehitystä edistäviin ja kiertotalouden uusiin innovaatioihin ja hankkeisiin.
- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen on tärkeää ottaa kattavasti osaksi eri sektoripolitiikkoja ja siirtymään valmistellaan hyvä EU:n sopeutumisstrategia.
- Kaikkien ilmastotoimenpiteiden arviointien ja suunnitelmien lähtökohtana on pidettävä tutkimusta ja tieteellistä tietoa, ja niissä on otettava huomioon mahdolliset toimenpiteistä aiheutuvat tulonjakovaikutukset sekä vaikutukset hyvinvointiin ja eri sukupolviin.

Yleistä

Euroopan komission Green Deal -ohjelma tuo esille selvästi kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden tarpeen. STTK korostaa sitä, että sosiaalinen kestävyys on vihreän kehityksen ohjelmassa läpileikkaava, ei vain osa sosiaalisen Euroopan kehitystä.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
+358 40 630 2882
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

Leila Kurki 2.3.2020

Ilmastoneutraaliin talouteen siirtyminen edellyttää toimenpiteiltä ja suunnitelmilta yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta sekä muutosturvastrategioita työntekijöiden oikeudenmukaiselle siirtymälle. Toimenpiteiden arvioinnissa on tarkasteltava vaikutuksia osaamis- ja työpaikkamuutoksiin.

Oikeudenmukainen siirtymä

On tärkeää, että ohjelmassa korostetaan oikeudenmukaisen siirtymän turvaamista ja osaamisen, tietojen ja taitojen roolia siinä. Ilmastopoliittisilla toimilla edistetään uusien työpaikkojen ja elinkeinojen syntymistä ja vanhojen uudistamista. STTK korostaa sitä, että ohjelman toimien on tuettava työntekijöiden siirtymää uudenlaiseen tuotantoon ja palveluihin kattavan muutosturvan keinoin. Tämä sisältää erityisesti erilaisia osaamispaketteja osana työtä, henkilöstökoulutusta sekä muodollista koulutusta. Tässä on otettava huomioon työntekijöiden terveys ja turvallisuus, sekä tulojakoon liittyvät asiat.

Komission oikeudenmukaisen siirtymän (Just Transition) rahoitukseksi on suunniteltu vähintään 100 miljardin euron (mobilisoinnilla 143 miljardia euroa) investointeja vuosina 2021-2027. Rahoituksen on suunniteltu tulevan EU budjetista, yhteisrahoituksesta jäsenmaiden kanssa sekä InvestEU hankkeesta ja Euroopan Investointipankilta (EIB). Rahoitus ei saa heikentää Euroopan tutkimus- ja innovaatiorahoitusta.

Päästövähennystavoitteet

STTK kannattaa sitä, että keväällä annetavassa Euroopan ilmastolaki -ehdotuksessa vahvistetaan ilmastoneutraalisuus vuoteen 2050 mennessä oikeudellisesti sitovasti tavoitteeksi. STTK kannattaa lyhyemmän tähtäimen 2030 tavoitteiden kiristämistä 55 %:iin (nyt 40%). Ilmastotavoitteen uudelleentarkastelun pohjaksi tulevan selvitykseen on sisällytettävä myös vaikutukset osaamistarpeille ja työpaikkamuutoksiin. Ilmastotoimien pitää korostua osana kestävän kehityksen Agenda2030 toimenpiteitä, jonka tulisi olla kaikkien EU toimien viitekehys.

Päästökauppa on EU-alueen pääasiallinen päästövähennysten ohjauskeino. Päästöoikeuden hinta on oltava riittävän korkea, jotta sillä on ohjausvaikutusta. STTK kannattaa päästöille riittävää lattiahintaa, jotta päästöjen vähentämiselle on aina taloudellinen kannustin.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
+358 40 630 2882
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

Leila Kurki 2.3.2020

Kannatamme myös ylimääräisten päästöoikeuksien mitätöimistä, jotta Suomessa tehtyjen päästövähennysten hyödyt eivät valu muualle EU-alueelle. STTK kannattaa selvitystä hiilitulleista. Samalla on selvitettävä hiilitullien vaikutus mm. työllisyyteen sekä niiden konkreettinen toteutustapa (suojeltavat tuotteet, hiilisisällön määrittely, yhdistäminen päästökauppaan tai kansallisiin hiiliveroihin).

Tutkimus- ja innovaatiotuet

STTK:n mielestä tutkimus- ja innovaatiotukien kohdentaminen Suomessa ja EU:n tasolla on tarkoituksenmukaista kohdentaa hiilineutraalia yhteiskuntakehitystä edistäviin ja kiertotalouden uusiin innovaatioihin ja hankkeisiin (esim. klusterit). Kestäviksi rahoituskohteiksi on luettava kaikki vähäpäästöiset energiamuodot ja päästövähennyskeinot. Materiaalien elinkaaritutkimus kytketään vahvasti kiertotalouden innovaatioihin ja käytännön sovelluksiin.

STTK kannattaa EU komission pyrkimystä vihreään rahoitukseen ja ympäristösijoittamiseen, jossa ensisijaisena ovat yksityisten sijoittajine vahva panostus vihreisiin investointeihin. Julkisen sektorin on panostettava päästövähennyksiä tukevia infrastruktuurihankkeita, kuten esim. raideliikennettä.

Sektoripolitiikat

On tärkeää, että ilmastonmuutokseen sopeutuminen otetaan kattavasti osaksi eri sektoripolitiikkoja ja siirtymään valmistellaan hyvä EU:n sopeutumisstrategia. STTK kannattaa teollisuuden kannustamista puhtaaseen kiertotalouteen. Tärkeää on lisätä politiikan johdonmukaisuutta teollisuus- ja kauppapolitiikan, ilmasto- ja ympäristöpolitiikan sekä innovaatio- ja tutkimustoiminnan ja digitalisaation välillä. Tällä hetkellä nämä kaikki kulkevat liikaa omia polkujaan komission rattaissa.

Kiertotalous

STTK:n mielestä kiertotalousajattelu on otettava osaksi julkista talouspoliittista suunnittelua ja strategisia toimenpiteitä. Kuntien hiilineutraaleja kiertotaloustoimia (mm. julkiset hankinnat) tulisi edistää. Tärkeää on lisätä kuluttajien tietoutta kiertotalouden mahdollisuuksista ja vaikutuksista koulutuksen ja uudenlaisen informaation avulla.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
+358 40 630 2882
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

Leila Kurki 2.3.2020

Rakentaminen

Rakentaminen on ympäristön kannalta kestävää, kun rakennus tuottaa mahdollisimman vähän hiilidioksidipäästöjä elinkaarensa aikana. Jo suunnitteluvaiheessa on kyettävä laskemaan suunnitelman hiilijalanjälki mukaan luettuna materiaalit. Rakentamisessa pitää edistää puurakentamista ja korjausrakentamista, suosia vähähiilisiä ja pitkäikäisiä materiaaleja ja edistää materiaalikierrätystä. Rakennetun ympäristön kiertotalous edellyttää myös kaikkien materiaalien kiertotaloutta.

Kaupunkien rakentamissuunnitelmiin pitää sisällyttää aina viherrakentaminen sen ilmastomuutosta hillitsevän (nielut) ja lämpösaarekkeiden vaikutusta pienentävän vaikutuksen vuoksi.

Kestävä liikkuminen

STTK kannattaa sitä, että kestävien liikkumistapojen osuutta nostetaan, autokantaa uudistetaan ja muutosta vauhditetaan mm. vero-ohjauksella. On tärkeää, että lainsäädännön ja liikennejärjestelmien muutokset kohti hiilineutraalisuutta toteutetaan sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla siten, että mahdolliset tulonjakomenetykset kompensoidaan kansalaisille.

Liikenne- ja yhdyskuntarakentaminen on suunniteltava ilmasto- ja ympäristöystävälliseksi, ja siten että alueet edistävät kestävien liikkumistapojen yleistymistä. Erityisesti kaupunkialueilla yhdyskuntarakenteen asuntoineen ja teineen tulisi olla riittävän eheä, jolloin työmatkat ovat lyhyitä ja liikenteen päästöjä voidaan näin vähentää.

Metsäsektori

Metsien pinta-alan säilyttäminen ja sen kasvattaminen on otettava huomioon maankäytön suunnittelussa. Maan- ja metsienkäytössä on varmistettava hiilivarastojen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Metsien käytön monipuolistaminen ja uudet metsiä hyödyntävät tuotteet ja innovaatiot metsien käytössä ovat tärkeitä. STTK kannattaa koko metsäsektorin arvoketjujen rakentamista metsien kestävästä hoidosta aina tuotteisiin ja niiden markkinointiin asti. Ruuantuotannossa on mahdollisuus pienentää hiilijalanjälkeä investoinnein energiatehokkuuteen ja kiertotalouteen.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
+358 40 630 2882
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

Leila Kurki 2.3.2020

Sosiaali- ja terveysala

Ilmastokriisin vaikutukset kansalaisten terveyteen ja hyvinvointiin näkyvät jo koko Euroopassa (mm. kuumuus, myrskyt, tulvat). STTK:n mielestä olennaista uusissa sääolosuhteissa on sosiaali- ja terveydenhuollon toimivuus, laadun ja tason priorisointi, sekä riittävä tieto erilaisista riskeistä (kuumarasitus, vektorivälitteiset sairaudet, siitepölyt ja allergia, mielenterveys). Lisäksi olisi ennakoitava sitä, miten väestön herkkyys uuden ilmaston äärioloihin muuttuu (esimerkiksi ikääntyminen, sääherkät krooniset sairaudet, kaupungistumiseen kytkeytyvä lämpösaarekkeet).

Muuta

STTK:n mielestä kaikkien ilmastotoimenpiteiden arviointien ja suunnitelmien lähtökohtana on pidettävä tutkimusta ja tieteellistä tietoa. Suunnitelmissa on otettava huomioon mahdolliset toimenpiteistä aiheutuvat tulonjakovaikutukset sekä vaikutukset hyvinvointiin ja eri sukupolviin. Arvioinneissa on hyödynnettävä BKT:n rinnalla hyvinvoinnin mittareita, esimerkiksi ns. aidon kehityksen mittaria (genuine progress indicator GPI). STTK pitää tärkeänä, että sukupuolinäkökulma valtavirtaistetaan ilmasto- ja energiapolitiikkaan ja ilmastotoimenpiteiden vaikutusten arviointiin.

STTK ry

Lisätietoja Leila Kurki
asiantuntija, työelämä ja innovaatiopolitiikka
leila.kurki@sttk.fi